

Exceptional Education

Bi-monthly scientific journal

Effectiveness of Cognitive Rehabilitation Games in Enhancing Fundamental Mathematical Concepts and Skills among Students with Intellectual Disabilities in Mathematics

Marzieh Zaini*¹

1. Ph.D. in Educational Psychology of Exeptional children, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. E-mail: marzyah583@yahoo.com

Print ISSN:

1727-3145

Article Type:

single subject Article

Article history:

Received November 2, 2025

Received in revised form

January 25, 2026

Accepted February 17, 2026

Published Online May 5, 2026

Keywords:

Cognitive rehabilitation games, Mathematical disorder, Students with learning disabilities

Abstract

Background and Purpose: The present study aimed to investigate the effectiveness of cognitive rehabilitation games on improving basic mathematical concepts and skills in students with intellectual disabilities.

Materials and Methods: This study employed a single-case experimental design using a multiple baseline across participants. Five elementary school students with mathematical difficulties were selected from a clinic supervised by the Yazd Department of Education. Intellectual functioning was assessed using the Wechsler Intelligence Scale for Children—Fifth Edition (WISC-V), and mathematical skills were measured using the KeyMath Mathematics Test. Data were collected across three phases: baseline, intervention, and follow-up. During the intervention phase, each participant received at least fifteen 60-minute sessions of cognitive rehabilitation game-based training. No intervention was provided during the baseline and follow-up phases.

Results: Visual analysis of data demonstrated that cognitive rehabilitation games had a positive effect on improving operational, conceptual, and applied mathematical skills in all participants. Moreover, the improvement observed during the intervention were maintained during follow-up, indicating the stability of treatment over time.

Conclusion: The findings suggest that cognitive rehabilitation game-based training is an effective intervention for improving mathematical performance, including operational, conceptual, and applied skills, in elementary students with intellectual disabilities.

* E-mail: Marzyahzeini583@gmail.com

© 2026 Author(s)

Publisher: Special Education Organization

Cite this Article:

Zeyni M. Effectiveness of cognitive rehabilitation games on improving basic mathematical concepts and skills in students with intellectual disability. J Except Educ. 2026;26(1):77-89.

بررسی اثربخشی بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مفاهیم و مهارت‌های پایه ریاضی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی

مرضیه زینی*

۱. دکتری روان‌شناسی آموزش و پرورش کودکان استثنایی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: marzyah583@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مفاهیم و مهارت‌های پایه ریاضی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی انجام شد.

روش: پنج دانش‌آموز با مشکلات ریاضی دبستانی از یک کلینک زیر نظر آموزش و پرورش یزد به عنوان آزمودنی‌های شرکت‌کننده در پژوهش انتخاب شدند. طرح پژوهش، تک‌آزمودنی از نوع طرح چندخط پایه‌ای با آزمودنی‌های گوناگون بود. برای تشخیص اندازه‌گیری هوش از آزمون هوش وکسلر (WISC-V) و برای اندازه‌گیری مهارت‌های ریاضی از آزمون ریاضی کی‌مت استفاده شد. داده‌های مورد نیاز در شرایط گوناگون خط پایه، مداخله، و پیگیری جمع‌آوری شدند. در شرایط مداخله آزمائشی هر آزمودنی دست‌کم پانزده جلسه اثربخشی به مدت ۶۰ دقیقه دریافت کرد، اما در شرایط خط پایه و شرایط پیگیری هیچ یک از آنها بازی‌های توان بخشی شناختی دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی و مشکلات یادگیری ریاضی را دریافت نکردند. مقایسه عملکرد آزمودنی‌ها در شرایط خط پایه، مداخله و پیگیری نشان داد آموزش بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مهارت عملیاتی و مفاهیم کاربردی ریاضی آزمودنی‌ها تأثیر مثبت داشت و این یادگیری در طول زمان پایدار ماند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بازی‌های توان بخشی شناختی می‌تواند در بهبود مهارت عملیاتی، مفاهیم کاربردی و عملکرد ریاضی دانش‌آموز با کم‌توانی هوشی دارای مشکلات ریاضی اثربخش باشد. **نتیجه‌گیری:** نتایج پژوهش اثربخشی درمان آموزش بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مهارت عملیاتی، مفاهیم کاربردی و عملکرد ریاضی دانش‌آموز با کم‌توانی هوشی را تأیید می‌کند.

شاپا چاپی:

۱۷۲۷ - ۳۱۴۵

نوع مقاله:

مقاله تک‌آزمودنی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴ / ۰۸ / ۱۱
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴ / ۱۱ / ۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴ / ۱۱ / ۲۸
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵ / ۰۲ / ۱۵

کلیدواژه‌ها:

بازی‌های توان بخشی شناختی، دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی، مشکلات ریاضی

استناد به این مقاله:

زینی م. بررسی اثربخشی بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مفاهیم و مهارت‌های پایه ریاضی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی. تعلیم و تربیت استثنایی. ۱۴۰۵؛ ۲۶ (۱): ۷۷-۸۹.

* رایانامه: Marzyahzeini583@gmail.com

© ۲۰۲۶ نویسنده(گان)

ناشر: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

مقدمه

آموزش و یادگیری ریاضی در دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی یکی از چالش‌های اساسی حوزه آموزش است. این گروه از دانش‌آموزان به دلیل کم‌توانی ویژه در یادگیری ریاضی، که بر اساس ملاک‌های DSM-5^۱ تعریف شده است (۱)، با مشکلات قابل توجهی در درک، یادگیری و به کارگیری مفاهیم عددی روبه‌رو هستند. اختلال یادگیری ریاضی یا حساب‌نارسایی^۲ نوعی ناتوانی خاص در حوزه مهارت‌های عددی و محاسباتی است که با هوش کلی فرد، آموزش ناکافی یا عوامل محیطی ارتباط مستقیمی ندارد، بلکه ریشه در اختلال‌های عصب‌تحوالی^۳ (نارسایی‌های عصبی و شناختی) مغز دارد (۲). دانش‌آموزان دارای این اختلال معمولاً در درک مفاهیم پایه مانند مقدار، عدد، ترتیب و ارزش مکانی دچار مشکل هستند (۳). آن‌ها ممکن است در تشخیص روابط ساده بین اعداد (مانند بزرگ‌تر یا کوچک‌تر بودن)، یادگیری جدول ضرب، انجام محاسبات ذهنی یا استفاده از راهبردهای ریاضی در حل مسئله عملکرد ضعیفی داشته باشند (۴). علاوه بر این، اختلال در حافظه کاری، توجه انتخابی و بازداری شناختی نیز در این گروه از دانش‌آموزان مشاهده می‌شود که یادگیری ریاضی را پیچیده‌تر می‌کند (۵).

مشکلات یادگیری ریاضی در این افراد ناشی از محدودیت‌های عصبی-زیست‌شناختی در پردازش شناختی است که توانایی فرد را در فهم عددها و روابط میان آن‌ها کاهش می‌دهد. یافته‌های تصویربرداری مغزی نشان می‌دهد در کودکان دارای حساب‌نارسایی، نواحی آهیانه^۴ و پیش‌پیشانی^۵ مغز دچار کاهش حجم ماده خاکستری و سفید هستند و این تغییرات بر پردازش عددی اثر منفی دارد (۶). ویژگی بارز دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی با مشکلات ریاضی، نقص در دو سیستم مهم شناخت عدد است: سیستم اعداد تقریبی^۶ و پردازش نمادین عددی^۷. سیستم اعداد تقریبی توانایی طبیعی و ذاتی انسان در درک و دست‌کاری مقادیر عددی است و مبنایی برای یادگیری مفاهیم ریاضی و فهم نمادهای عددی محسوب می‌شود، در حالی که پردازش نمادین عددی توانایی مقایسه و درک روابط میان اعداد از طریق نمادهای عددی است که در فهم روابطی مانند بزرگ‌تر یا کوچک‌تر بودن اعداد نقش اساسی دارد (۷). اختلال در هر یک از این دو سیستم منجر به بروز خطا در تخمین مقادیر، دشواری در تطبیق اعداد با نمادهایشان، و ضعف در استدلال عددی می‌شود. پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که نقص در مهارت‌های بازداری شناختی و کنترل توجه نیز با عملکرد ضعیف در ریاضیات رابطه مستقیم دارد (۸). این مشکلات در صورت عدم شناسایی و مداخله می‌تواند به افت تحصیلی، کاهش انگیزش، اضطراب ریاضی و در نهایت مشکلات هیجانی و رفتاری در مدرسه بینجامد (۹). بنابراین، تشخیص به موقع و استفاده از مداخلات آموزشی هدفمند و بازی‌محور برای بهبود مهارت‌های عددی در دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی اهمیت ویژه‌ای دارد (۱۰).

مطالعات نشان می‌دهند نقص در توان بخشی شناختی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی که دارای مشکلات ریاضی هستند، به طور چشمگیری در توانایی‌های حل مسئله، تمرکز و توجه، حافظه کاری، برنامه‌ریزی و انعطاف‌پذیری ذهنی مشاهده می‌شود. توان بخشی شناختی شامل فرآیندهای ذهنی سطح بالا است که توانایی دانش‌آموز را در تحلیل مسائل ریاضی، پردازش اطلاعات عددی و حل مسئله ارتقا می‌دهد و از ایجاد چرخه منفی مشکلات یادگیری جلوگیری می‌کند (۱۱).

1. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM)
2. Dyscalculia
3. Neurodevelopmental
4. Parietal
5. Prefrontal
6. Approximate Number System
7. Symbolic Number Processing

از آنجا که مهارت‌های یادگیری ریاضی، نوشتن و استدلال ریاضی از پایه‌های شناختی و عصبی برخوردارند، پژوهش‌ها نشان داده‌اند آموزش و تقویت توان بخشی شناختی می‌تواند عملکرد ریاضی دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی را بهبود دهد (۱۲). داده‌های حمایت‌کننده فراوانی نیز ارتباط ضعف توان بخشی شناختی با ضعف عملکرد ریاضی را نشان می‌دهند (۱۳).

یکی از روش‌های مؤثر در آموزش ریاضی به کودکان با کم‌توانی هوشی، بهره‌گیری از بازی‌های توان بخشی شناختی است. این بازی‌ها مبتنی بر نظریه‌های عصب‌روان شناختی هستند و شامل فعالیت‌های هدفمند برای تقویت توان پردازش شناختی، حافظه عددی، توجه و مهارت‌های تحلیلی می‌شوند (۱۴). بازی‌های شناختی می‌توانند به صورت فردی یا گروهی اجرا شوند و با فراهم کردن محیطی غیرتهدیدآمیز، انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهند (۱۵). مطالعات نشان می‌دهند نقص در توان بخشی شناختی دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی که دارای مشکلات ریاضی هستند، به طور چشمگیری در توانایی‌های حل مسئله، تمرکز و توجه، حافظه کاری، برنامه‌ریزی و انعطاف‌پذیری ذهنی مشاهده می‌شود (۱۶). در پژوهش عبدالقدری^۱ و همکاران (۲۰۲۴) نیز گزارش شد ضعف در کنترل اجرایی و حافظه کاری از عوامل اصلی مشکلات یادگیری ریاضی در کودکان با ناتوانی شناختی است. توان بخشی شناختی شامل فرآیندهای ذهنی سطح بالا است که توانایی دانش‌آموز را در تحلیل مسائل ریاضی، پردازش اطلاعات عددی و حل مسئله ارتقا می‌دهد و از ایجاد چرخه منفی مشکلات یادگیری جلوگیری می‌کند (۱۷).

همچنین، مطالعه لی^۲ و کای^۳ نشان داد تمرین‌های توان بخشی شناختی مبتنی بر رایانه موجب بهبود توجه انتخابی و عملکرد ریاضی در کودکان با کم‌توان هوشی می‌شود. از آنجا که مهارت‌های یادگیری ریاضی، نوشتن و استدلال ریاضی از پایه‌های شناختی و عصبی برخوردارند پژوهش‌ها نشان داده‌اند آموزش و تقویت توان بخشی شناختی می‌تواند عملکرد ریاضی دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی را بهبود دهد (۱۸). در همین راستا، یافته‌های رن^۴ و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد آموزش‌های شناختی ساختمان می‌تواند باعث بهبود عملکرد حل مسئله در کودکان دارای ناتوانی یادگیری ریاضی شود. یکی از روش‌های مؤثر در آموزش ریاضی به کودکان با کم‌توانی هوشی، بهره‌گیری از بازی‌های توان بخشی شناختی است. این بازی‌ها مبتنی بر نظریه‌های عصب-روان شناختی هستند و شامل فعالیت‌های هدفمند برای تقویت توان پردازش شناختی، حافظه عددی، توجه و مهارت‌های تحلیلی می‌شوند (۱۹). کیویراک-کور^۵ (۲۰۲۲) و منگ ایکس و ژائو^۶ (۲۰۲۴) نشان داد که بازی‌های شناختی دیجیتال تأثیر قابل توجهی بر بهبود عملکرد عددی در کودکان دارای مشکلات ریاضی دارند. بازی‌های شناختی می‌توانند به صورت فردی یا گروهی اجرا شوند و با فراهم کردن محیطی غیرتهدیدآمیز، انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهند (۲۰، ۲۱). در همین زمینه، گیفری^۷ و همکاران (۲۰۲۳) برخی پژوهش‌های بین‌المللی در حوزه آموزش و روان‌شناسی تربیتی به بررسی نقش بازی‌ها و فعالیت‌های شناختی گروهی در یادگیری دانش‌آموزان پرداخته‌اند. شواهد حاصل از این مطالعات نشان می‌دهند به کارگیری بازی‌های شناختی می‌تواند با بهبود مؤلفه‌هایی همچون توجه پایدار و تسهیل درک مفاهیم عددی در دانش‌آموزان همراه باشد. در همین راستا، پژوهش‌های داخلی نیز گزارش کرده‌اند که آموزش‌های مبتنی بر توان بخشی شناختی می‌توانند موجب بهبود عملکرد ریاضی، کاهش اضطراب تحصیلی و افزایش درک مفاهیم عددی در دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی شوند (۲۲).

1. Al-Qadri
2. Li
3. cais
4. Ren
5. Kivirak-Kur
6. Meng X, Zhao
7. Giofre

در مطالعات خارجی نیز گزارش شده است برنامه‌های توان بخشی شناختی و بازی‌های شناختی می‌توانند توجه، حافظه کاری، حل مسئله و مهارت‌های محاسباتی را در کودکان دارای اختلالات یادگیری ریاضی افزایش دهند. برای مثال، هلمز و گدرکول^۱ (۲۳) نشان دادند تمرین‌های شناختی موجب بهبود مهارت‌های ریاضی و توانایی حل مسئله می‌شوند. وانگ و لیو^۲ (۲۴) نیز گزارش کردند آموزش‌های بازی محور باعث ارتقای عملکرد مفهومی و کاربردی ریاضی در کودکان با کم‌توانی هوشی می‌شود.

پژوهش‌های داخلی نشان داده‌اند آموزش توان بخشی شناختی موجب بهبود عملکرد ریاضی، کاهش اضطراب تحصیلی و افزایش درک مفاهیم عددی در دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی می‌شود. پژوهش حسنونند و ارجمندنیا (۲۵) نیز نشان داد فعالیت‌های بازی محور مانند جابه‌جایی اشیاء، بازی با کارت‌های کلمات و بازی منچ با چند تاس، باعث ارتقا توان بخشی شناختی و مهارت‌های ریاضی دانش‌آموزان می‌شود.

با توجه به اهمیت یادگیری ریاضی، شیوع بالای مشکلات ریاضی در دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی و پیامدهای روانی و تحصیلی ناشی از آن، پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی بازی‌های توان بخشی شناختی بر بهبود مهارت‌های عملیاتی، مفهومی و کاربردی ریاضی در دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی دبستانی دارای مشکلات ریاضی طراحی شده است. این پژوهش می‌تواند راهکاری مؤثر برای ارتقای یادگیری ریاضی و کاهش پیامدهای منفی ناشی از اختلالات یادگیری ریاضی ارائه دهد.

۱ جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

مورد و روش بررسی

مطالعه حاضر از نوع تجربی بود. طرح پژوهش، تک‌آزمودنی^۳ و از نوع طرح چند خط پایه‌ای با آزمودنی‌های مختلف «چندین خط پایه در بین آزمودنی‌ها»^۴ بود. آزمودنی‌های پژوهش حاضر پنج دانش‌آموز با اختلال ریاضی در پایه سوم دبستان از یک کلینک زیر نظر آموزش و پرورش یزد به عنوان آزمودنی انتخاب شدند. هر پنج آزمودنی در اوایل شروع سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ در پایه سوم دبستان در مدرسه عادی مشغول به تحصیل بودند. میانگین سنی آنها نه سال و سه ماه بود. معیارهای ورود آزمودنی‌ها به مطالعه شامل رضایت والدین، عادی بودن وضعیت هوشی، دریافت تشخیص اختلال ریاضی، کاستی شناختی، تک‌زبان بودن، نداشتن نقایص حسی (بینایی و شنوایی) و حرکتی قابل توجه، سابقه مردودی، و مشکل تلفظی در زمان شروع پژوهش بود. ولی بعضی از آزمودنی‌های دارای نارسایی توجه و مشکلات خاص جسمانی به دلیل همپوشی با بعضی از معیارهای بالا قابل حذف از این آزمایش نبودند برای این منظور چندین ارزیابی انجام گرفت. این ارزیابی‌ها شامل اجرای مقیاس تجدید نظر شده هوشی وکسلر (۷) کودکان، آزمون کی مت ریاضی، فرم جمع‌آوری تاریخچه موردی و بررسی پرونده بهداشتی دانش‌آموزان در مدرسه بود.

آزمودنی‌ها

آزمودنی ۱: پسر نه سال و چهارماهه‌ای بود که در پایه سوم دبستان تحصیل می‌کرد. دارای هوش بهر ۷۳ بود دارای یک خواهر و برادر و فرزند کوچک‌تر خانواده، دارای وضعیت جسمانی سالم و مادر در دوران بارداری دارای مشکلات روحی و روانی بود. هیچ دوره آموزشی اختلال یادگیری (ریاضی) دریافت نکرده بود. وضعیت گفتار مناسب بود و مشکلی در تلفظ واژه‌ها نداشت.

1. Holmes J, Gathercole

2. Wang & Liu

3. Single Subject

4. Multiple Baseline Across Subjects

آزمودنی ۲: دختر نه سال و سه ماهه‌ای بود که در پایه سوم تحصیل می‌کرد. دارای هوش بهر ۷۲ و بیش فعال بود. دارو مصرف نمی‌کرد. دو خواهر بزرگ‌تر داشت و خواهر دوم دارای اختلال یادگیری ریاضی بود پدر و مادر سطح سواد ابتدایی داشتند و خانواده اهل شهرستان مشهد بودند به یزد جهت کار مهاجرت کرده بودند. دانش‌آموز از هیچ دوره آموزشی جهت درمان اختلال ریاضی استفاده نکرده بود.

آزمودنی ۳: دختر نه سال و پنج ماهه‌ای بود که در پایه سوم دبستان تحصیل می‌کرد. دارای هوش بهر ۷۱ بود و نارسایی توجه و علائم بیش‌فعالی داشت. زمان کمی می‌توانست روی موضوع تمرکز کند و در نوشتن دیکته مشکل داشت. از نظر بینایی و شنوایی مشکلی نداشت و از نظر جسمانی سالم بود.

آزمودنی ۴: پسر نه سال و دو ماه بود پایه دوم دبستان تحصیل می‌کرد و دارای هوش بهر ۷۰ بود. مشکلات صرع و تشنج داشت. دارو صرع مصرف می‌کرد و به دلیل مصرف داروهای صرع نمی‌توانست قرص ریتالین مصرف کند. بیش فعال بود و توجه بسیار پایین و مشکل حرکات درشت داشت. پدر و مادر نسبت خویشاوندی داشتند. همچنین دانش‌آموز مشکلات ریاضی و نوشتن داشت.

آزمودنی ۵: پسر نه سال و یک ماهه‌ای بود و در پایه سوم دبستان تحصیل می‌کرد. فرزند آخر خانواده و کمرو و کم صحبت بود. از نظر جسمانی مشکل خاصی نداشت. کودک دارای هوش بهر ۷۰ و در انجام تکالیف کند بود. خانواده اهل شهرستان‌های مجاور یزد و دارای سطح تحصیلات ابتدایی بود.

جدول ۱. خلاصه ویژگی‌های آزمودنی‌ها از جنبه سن، امتیاز مفاهیم ریاضی و هوش بهر پیش از آموزش

آزمودنی	سن	میانگین امتیاز			نمره کل	هوش بهر
		مفاهیم اساسی ریاضی	مفاهیم کاربردی ریاضی	مفاهیم عملیات ریاضی		
۱	۹/۴ سال	۸	۷	۱۰	۲۶	۷۳
۲	۹/۳ سال	۱۱	۱۰	۸	۲۱	۷۲
۳	۹/۵ سال	۹	۸	۱۱	۲۴	۷۱
۴	۹/۲ سال	۹	۷	۸	۱۹	۷۰
۵	۹/۱ سال	۱۰	۹	۸	۲۲	۷۰

موقعیت اجرای پژوهش، اتاق مشاوره یکی از کلینک‌های آموزش و پرورش شهر یزد بود. داده‌های مورد نیاز با استفاده از آزمون جمع‌آوری شد. اجرای این پژوهش در سه وضعیت مختلف خط پایه، مداخله، و پیگیری بود. در شرایط خط پایه هیچ یک از آزمودنی‌ها آموزش توان‌بخشی ریاضی دریافت نکردند. در شرایط مداخله آموزشی، هر آزمودنی آموزش بازی‌های توان‌بخشی را به صورت انفرادی توسط پژوهشگر دریافت کرد. جلسه‌های درمانی با هدف آموزش بازی‌های توان‌بخشی براساس اصول اساسی رویکرد آموزش مستقیم طراحی و برنامه مداخله برای هر آزمودنی با آموزش مفاهیم اساسی آغاز شد. پس از آموزش این مهارت، مهارت‌های کاربردی و عملیاتی ریاضی نیز آموزش داده شد. مداخله آموزشی هفته‌ای دو جلسه در دو روز مختلف اجرا شد. مدت زمان هر جلسه آموزشی بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه بود. تمام جلسه‌های انجام ارزیابی و اجرای مداخله آموزشی، در اتاق مشاوره کلینک و بین ساعت‌های ۱۶ تا ۲۰ عصر انجام گرفت. تعداد جلسه‌های اجرای مداخله آموزشی روی ۵ آزمودنی ۱۵ جلسه بود. هر آزمودنی ۲ ماه پس از پایان آخرین جلسه مداخله آموزشی وارد مرحله پیگیری می‌شد. در مرحله پیگیری، آزمون ریاضی دوباره روی هر یک از آزمودنی‌ها و در جلسه‌ای مجزا اجرا و نتایج آن ثبت شد.

ابزار گردآوری داده‌ها

آزمون ریاضیات ایران (کی‌مت)

نسخه اصلی این آزمون به زبان انگلیسی، توسط کانلی^۱ (۱۹۹۸)، تهیه و هنجاریابی شده است. این آزمون برای سنجش دانش محتوایی و عملیاتی و کاربردی ریاضی با قابلیت اجرایی به صورت انفرادی و برای سنین پیش دبستانی تا ۱۲ سالگی تدوین شده است. آزمون کی‌مت^۲ در سطوح محتوایی شامل شمارش، کسر، هندسه و علائم و در سطح عملیاتی شامل جمع، تفریق، ضرب، تقسیم، محاسبه ذهنی و استدلال حسابی و در سطح کاربرد شامل حل مسئله، موارد خطا، اندازه‌گیری، پول و زمان است. بیشتر پرسش‌های آزمون به صورت دیداری و شفاهی به دانش‌آموز ارائه شد و دانش‌آموز باید به طور شفاهی پاسخ م‌داد. نسخه فارسی این آزمون توسط محمد اسماعیل بر روی نمونه ۶۴۹۵ نفری از دانش‌آموزان دختر و پسر یازده استان کشور در پایه‌های اول تا پنجم ابتدایی هنجاریابی شد. ضریب پایایی این آزمون با روش آلفای کرونباخ در پنج پایه بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۴ به دست آمد (۲۶). در پژوهش حاضر، این آزمون به منظور شناسایی دانش‌آموزان دارای مشکلات ریاضی استفاده شد.

آزمون هوش وکسلر-ویرایش پنجم (WISC-V)

ویرایش پنجم مقیاس هوش وکسلر کودکان (وکسلر، ۲۰۱۴) توسط دیوید وکسلر ساخته و توسط کامکاری و همکاران (۱۳۹۸) به زبان فارسی ترجمه و هنجاریابی شده است (۲۷). نسخه ترجمه‌شده این آزمون شامل خرده مقیاس‌های شباهت‌ها^۳، واژگان^۴، طراحی مکعب‌ها^۵، مفاهیم تصویری^۶، حافظه عددی^۷، نمادنویسی^۸، جست‌وجوی نماد^۹، ماتریس‌ها^{۱۰}، تراز تصویری^{۱۱}، اطلاعات عمومی^{۱۲}، درک مطلب^{۱۳}، بازشناسی حروف و اعداد^{۱۴}، فراخوانی تصویر^{۱۵} و لغت‌سازی^{۱۶} است. این آزمون علاوه بر اندازه‌گیری هوش کلی، پنج شاخص درک کلامی^{۱۷}، استدلال دیداری-فضایی^{۱۸}، استدلال سیال^{۱۹}، حافظه کاری^{۲۰} و سرعت پردازش^{۲۱} را مورد سنجش قرار می‌دهد. آزمون وکسلر پنجم برای دامنه سنی ۶ تا ۱۶ سال و ۱۱ ماه طراحی شده است. هر خرده مقیاس مطابق با دستورعمل استاندارد نمره‌گذاری و نمره خام با توجه به سن آزمودنی به نمره مقیاسی تبدیل می‌شود. پس از ترکیب نمره‌های خرده مقیاس‌ها و محاسبه شاخص‌های پنج‌گانه، با مراجعه به جدول هوش بهر، ضریب هوشی کلی^{۲۲} فرد تعیین شد. در بررسی ضرایب اعتبار و پایایی نسخه فارسی آزمون، هوش بهر کلی دارای ضریب ۰/۹۵ و برای شاخص‌های درک کلامی، استدلال دیداری-فضایی، استدلال سیال، حافظه کاری و سرعت پردازش به ترتیب بین ۰/۸۴ تا ۰/۹۳ گزارش شده است. بیشترین ضریب پایایی مربوط به خرده مقیاس طراحی مکعب‌ها و کمترین ضریب مربوط به خرده مقیاس جست‌وجوی نماد است (۲۸).

1. kanali
2. keymath
3. Similarities
4. Vocabulary
5. Block Design
6. Picture Concepts
7. Digit Span
8. Coding
9. Symbol Search
10. Matrix Reasoning
11. Figure Weights
12. Information
13. Comprehension
14. Letter-Number Sequencing
15. Picture Span
16. Word Reasoning
17. Verbal Comprehension
18. Visual-Spatial Reasoning
19. Fluid Reasoning
20. Working Memory
21. Processing Speed
22. Full Scale IQ

شیوه اجرا

محتوای جلسه‌های مداخله آموزش اثربخشی بازی‌های توان بخشی شناختی ریاضی در جدول ۱ ارائه شده است. اهداف هر جلسه با توجه به تکالیف یادگیری ریاضی ارائه شده توسط آزمون کی‌مت (۱۳۸۱) تنظیم شد.

جدول ۲. جلسه‌های آموزشی بازی‌های توان بخشی- شناختی ریاضی

شماره جلسه	هدف	بازی / فعالیت	محتوای جلسه
جلسه اول	شناخت سطح دانش و مهارت‌های عددی و توجه	ارزیابی	ارزیابی آزمون‌های کی‌مت، هوش و کسلر ۵
جلسه دوم	تقویت حافظه عددی و شناخت اعداد	شکار اعداد پنهان، بازی حافظه عددی	بازی تشخیص اعداد بر اساس شمارش و نگهداری اعدادی شمارش تصاویر پنهان
جلسه سوم	جمع دیداری و مفهومی	جورچین جمع تصاویر، دو چرخه جمع	بازی جمع تصاویر و دیداری
جلسه چهارم	آموزش جمع با کمک اشکال	وصل کردن اعداد به اشکال، جورچین جمع و تفریق	بازی وصل کردن جمع دو عدد به اشکال روبرو و تکه‌های جورچین با جمع و تفریق اعداد را آماده کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که قطعات را به هم متصل کنند.
جلسه پنجم	تمرین جمع و تفریق	مارپله ریاضی با پرسش‌های جمع و تفریق، تخته نرد جمع و تفریق	مارپله را با اضافه کردن پرسش‌های جمع و تفریق به خانه‌های بازی به گونه‌ای تنظیم کنید که دانش‌آموزان برای حرکت به جلو باید به پرسش‌ها پاسخ دهند.
جلسه ششم	درک مسئله و راه حل	کارت‌های حل مسئله و مسابقه گروهی حل مسئله	کارت‌هایی که دارای پرسش‌های جمع و تفریق هستند را بین دانش‌آموزان پخش کنید و از آن‌ها بخواهید که پاسخ‌ها را پیدا کنند.
جلسه هفتم	تمرین حل مسئله و استدلال	مسابقه گروهی جدول جمع و تفریق	کارت‌هایی که دارای پرسش‌های جمع و تفریق هستند را بین دانش‌آموزان پخش کنید و از آن‌ها بخواهید که پاسخ‌ها را پیدا کنند.
جلسه هشتم	شناخت و ترکیب اشکال	ساخت شکل جدید با اشکال هندسی، بازی جورچین فضایی	در این بازی، بچه‌ها به دستور آموزگار، شکل‌های مختلفی را با استفاده از اشکال هندسی مختلف تشکیل می‌دهند. به عنوان مثال، آموزگار می‌تواند بگوید که بچه‌ها باید یک مثلث، دو دایره و یک مستطیل را با هم ترکیب کنند و یک شکل تازه بسازند.
جلسه نهم	تمرین ضرب و تقسیم	بازی جدول ضرب (مسابقه سرعتی)، چرخ گردون ضرب و تقسیم	از جدول‌های ضرب ساده برای طرح پرسش‌های جمع و تفریق استفاده کنید و دانش‌آموزان را به حل مسائل تشویق کنید.

شماره جلسه	هدف	بازی / فعالیت	محتوای جلسه
جلسه دهم	تمرین تمرکز	شکار تصاویر ریاضی، بازی جست و جوی الگو	بازی شکار تصاویر یک فعالیت آموزشی است که در درس ریاضی استفاده می‌شود. هدف این بازی افزایش تمرکز و توجه دانش‌آموزان به جزئیات و جزوهای کوچک در مسائل ریاضی است. برای انجام این بازی، تعدادی تصویر مربوط به مفاهیم و اصطلاحات ریاضی در کلاس قرار می‌گیرد. هنگامی که بازی شروع می‌شود، دانش‌آموزان به دنبال تصاویر و جزئیات مرتبط با مسائل ریاضی در آن‌ها می‌گردند. به عنوان مثال، ممکن است دانش‌آموزان به دنبال اعداد، شکل‌ها، نمودارها و توابع در تصاویر باشند.
جلسه یازدهم	ترکیب حرکت و ریاضی	لی لی ضرب و جمع، لی لی الگو	همه می‌دانند که لی لی را چطور بازی کنند، اما با اضافه کردن بازی با ریاضی به لی لی می‌توانید آن را هدفمندتر کنید. برای انجام این بازی فقط نیاز به گچ برای کشیدن زمین لی لی دارید.
جلسه دوازدهم	جمع و تفریق و تصمیم‌گیری	چرخ گردون پرسش‌های جمع و تفریق و ضرب، مسابقه گروهی حل مسئله با چرخ گردون	یک چرخ گردان که روی هر بخش آن یک پرسش جمع یا تفریق نوشته شده باشد طراحی کنید. دانش‌آموزان باید چرخ را بچرخانند و به پرسش‌ها پاسخ دهند.
جلسه سیزدهم	تمرین اندازه‌گیری و مقایسه	بازی ترازو و وزن اشیاء، مسابقه اندازه‌گیری طول و ارتفاع	مسابقه اندازه‌گیری طول و ارتفاع: طول یا ارتفاع اشیاء با خط‌کش اندازه‌گیری می‌شود.
جلسه چهاردهم	درک کسری و الگو	کارت کسری و جورچین کسری، ساخت الگو با رنگ‌ها و شکل‌ها	کارت کسری و جورچین کسری: کارت‌ها یا جورچین‌ها حاوی بخش‌هایی از کل هستند. کودک باید کسری درست را پیدا کند
جلسه پانزدهم	جمع، تفریق، ضرب، تقسیم، الگو	مسابقه جامع ریاضی با ایستگاه‌های مختلف بازی	ایستگاه‌های مختلف با جمع، تفریق، ضرب، تقسیم و الگو ایجاد می‌شود. کودک با حرکت بین ایستگاه‌ها پرسش‌ها را پاسخ می‌دهد. هدف آموزشی: مرور و ترکیب مفاهیم آموخته شده به شکل بازی گروهی و هیجان‌انگیز.

روش تحلیل داده‌ها

برای تحلیل داده‌ها از تحلیل‌های نموداری و ترسیمی استفاده شد و بر اساس صعود و نزول متغیر وابسته، قضاوت صورت گرفت (۲۹). در پژوهش حاضر معناداری بالینی نیز برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. برای عینی‌سازی میزان بهبود در آماج‌های درمانی، از فرمول بهبود استفاده شد. در این فرمول، نمره پیش‌آزمون فرد از نمره پس‌آزمون کم و حاصل آن بر نمره پیش‌آزمون تقسیم و نتیجه در عدد ۱۰۰ ضرب می‌شود (۳۰). به منظور سنجش اثربخشی بالینی براساس تفاوت میان نمره‌های پیش‌آزمون-پس‌آزمون از شاخص اندازه اثر استفاده شد. اندازه اثر اصطلاحی کلی برای خانواده‌ای

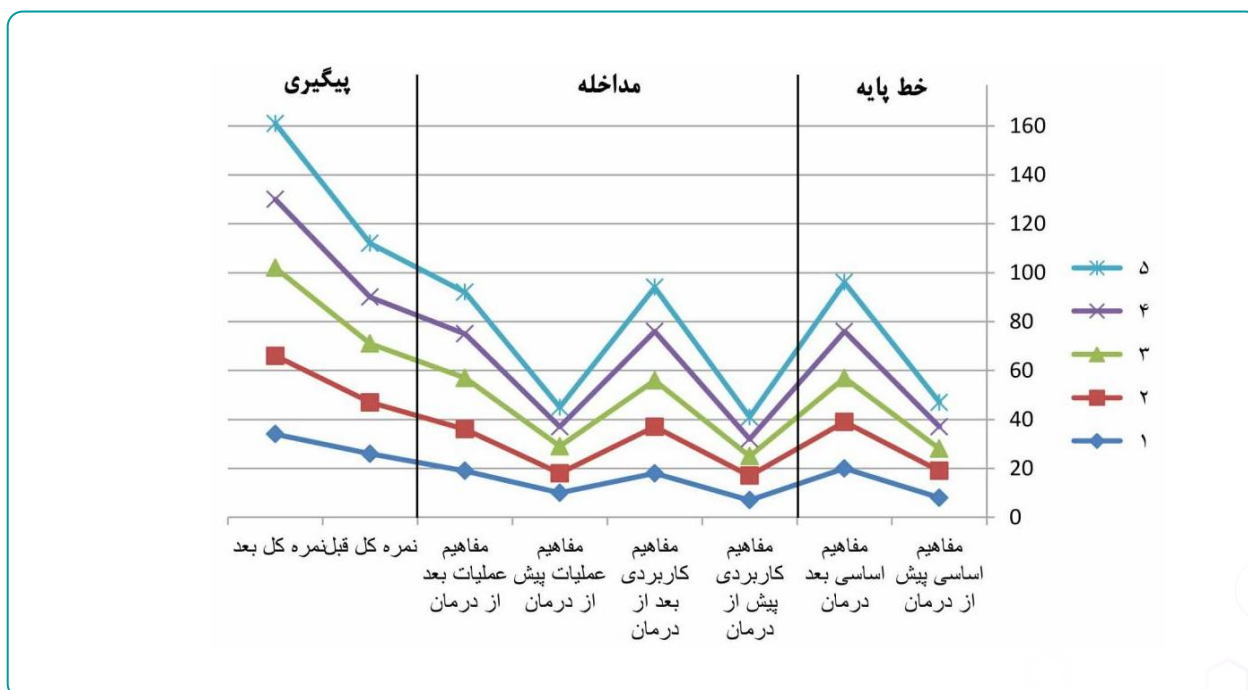
از شاخص‌های آماری است که میزان تأثیر یک مداخله یا درمان را بر متغیر وابسته نشان می‌دهد. این شاخص‌ها برخلاف آزمون‌های معنادار آماری مستقل از حجم نمونه است و بر بزرگی واقعی اثر تمرکز دارد (۳۱).

در شرایط خط پایه میانگین پاسخ‌های درست آزمودنی ۱،۲،۳،۴ و ۵ برابر با ۲۶، ۲۱، ۲۴، ۱۹ و ۲۲ بود. اما در شرایط مداخله آزمایشی، که شامل ۱۵ جلسه آموزش بازی‌های توان بخشی شناختی بر ریاضی بود، این میانگین به ۳۷، ۳۵، ۳۸، ۳۰ و ۳۲ افزایش یافته است (جدول ۲). تحلیل دیداری نمودار ۱ نشان می‌دهد با شروع مداخله آموزشی تغییر نسبتاً محسوسی در سطح منحنی عملکرد آزمودنی‌ها رخ داده است. توجه به جهت و مسیر کلی منحنی عملکرد این آزمودنی نشان می‌دهد شیب عملکرد او در شرایط مداخله آموزشی افزایش یافته است. بنابراین، نتیجه تحلیل دیداری نشان می‌دهد آموزش بازی‌های توان بخشی و شناختی، پیشرفت مهارت ریاضی آزمودنی‌ها را افزایش داده است. نتیجه محاسبه PND نشان داد که این شاخص برای آزمودنی‌ها، تقریباً برابر است با ۸۰ الی ۸۵ درصد است، و به این معنی است آزمودنی در جلسه‌های مداخله آموزشی عملکرد بهتری نسبت به بالاترین عملکردش در شرایط خط پایه داشته است. یافته حاضر نتیجه به دست آمده از تحلیل دیداری را تأیید می‌کند.

جدول ۳. خلاصه ویژگی‌های آزمودنی از جنبه سن، امتیاز مفاهیم ریاضی و هوش بهر پس از آموزش

آزمودنی	سن	میانگین امتیاز			نمره کل	هوش بهر
		مفاهیم اساسی ریاضی	مفاهیم کاربردی ریاضی	مفاهیم عملیات ریاضی		
۱	۹/۴ سال	۲۰	۱۸	۱۹	۳۷	۷۳
۲	۹/۳ سال	۱۹	۱۹	۱۷	۳۵	۷۲
۳	۹/۵ سال	۱۸	۱۹	۲۱	۳۸	۷۱
۴	۹/۲ سال	۱۹	۲۰	۱۸	۳۰	۷۰
۵	۹/۱ سال	۱۰	۹	۸	۲۲	۷۰

نمودار ۱. روند آموزش مفاهیم کاربرد ریاضی در شرایط خط پایه

یافته‌ها

نتایج نشان داد بهره‌گیری از بازی‌های توان بخشی شناختی، تأثیر معناداری بر بهبود مهارت‌های ریاضی دانش‌آموزان دارای کم‌توانی هوشی دارد. این ارتقای عملکرد در تمام ابعاد ریاضی شامل مهارت‌های عملیاتی، مفهومی و کاربردی مشاهده شد. یافته‌ها حاکی از آن است مداخلات بازی محور از طریق تقویت حافظه کاری، افزایش بازه توجه و بهبود کارکردهای اجرایی، موجب ارتقای دقت، سرعت پردازش و توانایی حل مسئله در این دانش‌آموزان می‌شود و امکان تعمیم مفاهیم ریاضی به موقعیت‌های تازه را فراهم می‌کند.

علاوه بر بهبود ابعاد شناختی، تحلیل داده‌ها نشان‌دهنده افزایش مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یادگیری است. بازی‌های توان بخشی شناختی با ایجاد محیطی تعاملی، جذاب و غیرتهدیدآمیز موجب ارتقای انگیزه، درگیری ذهنی، افزایش اعتماد به نفس و خودکارآمدی و هم‌زمان کاهش اضطراب و فشار تحصیلی در این گروه از دانش‌آموزان می‌شوند. در مجموع، یافته‌ها مؤید آن است این مداخلات نه تنها عملکرد ریاضی را بهبود می‌بخشند، بلکه بستری برای توسعه مهارت‌های عالی‌تر شناختی نظیر برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی ذهنی فراهم می‌کنند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که بهره‌گیری از بازی‌های توان بخشی شناختی می‌تواند به شکل چشمگیری مهارت‌های ریاضی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی را ارتقا دهد. طبق نظر انجمن روان‌پزشکی آمریکا (۲۰۱۳)، مشکلات یادگیری ریاضی ریشه در نارسایی‌های شناختی و عصبی دارند و پژوهش‌های پاسولونگی و مامارلا^۱ (۲۰۲۰) و دایموند و لینگ^۲ (۲۰۱۶) نیز نشان داده‌اند که حافظه کاری، توجه و کارکردهای اجرایی از مهم‌ترین مؤلفه‌های عملکرد ریاضی هستند. بنابراین، تقویت این توانایی‌ها از طریق آموزش بازی محور می‌تواند موجب افزایش دقت، سرعت پردازش و توانایی حل مسئله در دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی شود (۱، ۹، ۱۴).

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد فعالیت‌های بازی محور توان بخشی شناختی علاوه بر ارتقای مهارت‌های عملیاتی، مفهومی و کاربردی ریاضی، مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یادگیری را افزایش می‌دهند. پژوهش‌های گیری و ون مارله^۳ (۲۰۲۱) و لی، چن و لی^۴ (۲۰۲۱) حاکی از آن است تقویت توجه و کاهش اضطراب ریاضی می‌تواند عملکرد کودکان را بهبود بخشد و محیط‌های تعاملی و غیرتهدیدآمیز انگیزه و مشارکت آنان را افزایش دهد (۲، ۳). همچنین، این فعالیت‌ها تجربه یادگیری لذت بخش و هدفمند ایجاد می‌کنند که به تثبیت مفاهیم ریاضی در ذهن دانش‌آموزان کمک می‌کند.

این پژوهش نشان داد آموزش‌های بازی محور با بهبود حافظه کاری و توجه، موجب تثبیت یادگیری و انتقال مهارت‌های ریاضی به موقعیت‌های تازه می‌شوند. پژوهش‌های آشکنازی، هنیک و زوج^۵ (۲۰۲۰)، وانگ، وانگ و ژانگ^۶ (۲۰۲۲) تأکید کرده‌اند که نقص در پردازش عددی، توجه انتخابی و مهار شناختی از عوامل اصلی مشکلات یادگیری ریاضی است و مداخلات شناختی هدفمند، به ویژه به شکل بازی‌های تعاملی، می‌تواند پاسخ مناسبی به این نارسایی‌ها باشد (۴، ۳). علاوه بر این، به کارگیری بازی‌های توان بخشی شناختی در محیطی جذاب و تعاملی باعث افزایش اعتماد به نفس و کاهش اضطراب تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود، که برای کودکانی که تجربه شکست‌های مکرر در درس ریاضی داشته‌اند،

1. Passolunghi & Mammarella
2. Diamond & Ling
3. Geary & VanMarle
4. Li, Chen & Li
5. Ashkenazi, Henik & Szücs
6. Wang, Wang & Zhang

اهمیت ویژه‌ای دارد. پژوهش‌های گراس-تسور، مانور و شالیو^۱ (۲۰۲۲) و روسیل و نوئل^۲ (۲۰۲۴) نشان می‌دهند بهبود مؤلفه‌های شناختی و کاهش اضطراب تحصیلی نقش مهمی در تثبیت و پایداری عملکرد ریاضی دارد و دانش‌آموزان را قادر می‌سازد مفاهیم را با تمرکز و انگیزه بیشتر فراگیرند (۵، ۷).

در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت استفاده از بازی‌های توان بخشی شناختی به عنوان یک روش مکمل در آموزش ریاضی، نه تنها موجب بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با کم‌توانی هوشی می‌شود، بلکه توسعه توانایی‌های شناختی گسترده‌ای مانند حل مسئله، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی ذهنی و کنترل توجه را نیز تسهیل می‌کند. این یافته‌ها با نتایج خاتمی و همکاران (۲۰۲۱)، دلی و گروه آموزش ریاضی^۳ (۲۰۱۷) و کای و همکاران^۴ (۲۰۲۴) همسو است و اهمیت مداخلات شناختی هدفمند و آموزش‌های ساختاریافته را در بهبود پایداری عملکرد ریاضی نشان می‌دهد (۱۲، ۱۶، ۲۴).

پیشنهاد پژوهش

برای تعمیم نتایج این پژوهش به جامعه پیشنهاد می‌شود برای پژوهش‌های آینده حجم نمونه افزایش یابد و از طرح‌های آزمایشی استفاده شود. همچنین از کودکان دارای اختلال ریاضی بدون دیگر اختلالات، و سایر گروه‌های سنی و مقاطع تحصیلی استفاده و نتایج با دیگر یافته‌های پژوهشی مقایسه شود.

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله هیچگونه تضاد منافی با یکدیگر ندارند.

References

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 5th ed. Washington (DC): APA Publishing; 2013. p. 66–68.
2. Geary DC, VanMarle K. Developmental dyscalculia and mathematical learning difficulties. Annu Rev Psychol. 2021;72:515–541.
3. Wang J, Wang Y, Zhang H. Characteristics inhibition defects of children with developmental dyscalculia. Front Psychiatry. 2022;13:877651. doi:10.3389/fpsy.2022.877651
4. Ashkenazi S, Henik A, Szűcs D. Cognitive profiles and comorbidity patterns in developmental dyscalculia: A systematic review. Front Psychol. 2020;11:604998. . <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.604998>
5. Rousselle L, Noël MP. Cognitive correlates of math learning difficulties: A longitudinal study. Front Educ (Lausanne). 2024;9:1515216. doi:10.3389/feduc.2024.1515216
6. Cantlon JF, Brannon EM, Carter EJ, Pelphrey KA. Neural connectivity patterns underlying symbolic number processing indicate mathematical achievement in children. Hum Brain Mapp. 2013;34(11):2805–2815. doi:10.1002/hbm.22328
7. Li X, Chen Q, Li H. Executive function deficits and math anxiety in children with dyscalculia. J Educ Psychol. 2021;113(7):1356–1368. doi:10.1037/edu0000510
8. Passolunghi MC, Mammarella IC. Working memory and inhibitory control in mathematical learning disabilities. Front Psychol. 2020;11:604999. doi:10.3389/fpsyg.2020.604999
9. Gross-Tsur V, Manor O, Shalev RS. Emotional consequences of developmental dyscalculia: A longitudinal analysis. Front Educ (Lausanne). 2022;7:873400. doi:10.3389/feduc.2022.873400
10. Mijena SM, Jibril SA. The use of learning aids for dyscalculia: A systematic literature review. Indones J Learn Instr. 2023;6(2):122–133.

1. Gross-Tsur, Manor & Shalev
2. Rousselle & Noël
3. Daily & Math Training Study Group
4. Cai et al.

11. Hornos-Arias J, Grau S, Serra-Grabulos JM. Early detection and intervention of developmental dyscalculia. *Information* (Basel). 2024;16(9):787. doi:10.3390/info16090787
12. Khatami K, et al. Cognitive interventions in learning mathematics: A systematic review. *Iran J Educ Res*. 2021;18(3):33–50.
13. Diamond A, Ling D. Development and assessment of executive functions. *Annu Rev Psychol*. 2016;67:135–168. doi:10.1146/annurev-psych-010814-015027
14. Klingberg T. *The neuroscience of learning and memory: Implications for cognitive training*. Oxford: Oxford University Press; 2010.
15. Daily WM; Math Training Study Group. Computer-based training in math and working memory improves cognitive skills and academic achievement in primary school children: Behavioral results. *Front Psychol*. 2017;8:2327. doi:10.3389/fpsyg.2017.02327
16. Gamal Abdelgelil S, Kadah SM, Khattab AN, ElNeshwey HM. Exploring the relationship between dyscalculia and working memory in Egyptian children. *Egypt J Otolaryngol*. 2024;40:163. doi:10.1186/s43163-024-00732-z
17. Al-Qadri AH, Zhao W. The cognitive ability of Chinese students with dyslexia and mathematical learning disabilities. *Children* (Basel). 2022;9(12):1949. doi:10.3390/children9121949
18. Cai D, Ge Y, Wang L, Leung AWS. Improvement in math ability and cognitive processing in children with low attention: An intervention based on PASS theory. *J Intell*. 2024;12(9):83. doi:10.3390/jintelligence12090083
19. Ren X, et al. Identifying the neural bases of math competence based on structural and functional properties of the human brain. *J Cogn Neurosci*. 2023;35(8):1212–1228. doi:10.1162/jocn_a_02008
20. Kivirähk-Koor T, et al. Differences in cognitive and mathematical skills of students with a mathematical learning disability and those with low achievement in mathematics: A systematic literature review. *Educ Sci*. 2025;15(3):361. doi:10.3390/educsci15030361
21. Meng X, Zhao L, Chen X, Zhang C, Cao Y, Yang X. Phonological processing and spatial attention contribute to mathematics performance in different ways: A 3-year longitudinal study. *Early Child Res Q*. 2024. doi:10.1016/j.ecresq.2024.01.010
22. Giofrè D, Donolato E, Mammarella IC. The differential role of verbal and visuospatial working memory in mathematics and reading. *arXiv Preprint*. 2022.
23. Holmes J, Gathercole S. Cognitive training effects on mathematical skills. *Dev Sci*. 2020;23(1):e12812. doi:10.1111/desc.12812
24. Wang Y, Liu H. Game-based cognitive interventions in mathematics education: An experimental study. *Educ Psychol* (Lond). 2022;42(3):210–225. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/toc/cedp20/current>
25. Hasanvand M, Arjomandnia M. Effects of cognitive game interventions on mathematics performance in children with learning difficulties. *J Learn Disabil*. 2020;53(6):421–435. Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/home/ldx>
26. Gamal Abdelgelil S, Kadah SM, Khattab AN, ElNeshwey HM. Exploring the relationship between dyscalculia and working memory in Egyptian children. *Egypt J Otolaryngol*. 2024;40. Retrieved from: <https://theejom.org/index.php/ejom/article/view/xxx>
27. Wechsler D. *Wechsler Intelligence Scale for Children—Fifth Edition (WISC–V)*. San Antonio (TX): Pearson; 2014.
28. Kamkari K, Naderi H, et al. Standardization of the Wechsler Intelligence Scale for Children—Fifth Edition (WISC–V) in the Iranian population. Tehran: SAMT Publications; 2019. Retrieved from: <https://www.samt.ac.ir>
29. Friso-van den Bos I, van der Ven SHG, Kroesbergen EH, van Luit JEH. Working memory and mathematics in primary school children: A meta-analysis. *Educ Res Rev*. 2013;10:29–44. doi:10.1016/j.edurev.2013.05.003
30. Ismail, M. (2002). Normalization and norming of the MET's math test. Organization of Exceptional Education. Retrieved from <https://csdeo.ir>
31. Kazdin, A. E. (2011). *Single-case research designs: Methods for clinical and applied settings* (2nd ed.). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1037/14805-029>